

նում են անստոյգ և նախապէս յայտնի անհնար և խաբուսիկ յոյսերի յետեւից: Քանի քանիները իրենց միակ եզր մտրթում են չը ծնուած մեռելի հոգու հաց տալու համար: և կամ չը գնուած ձիւ համար անսո շինելու իրենց եզներն են կորցնում ու անոտը շինելու փոխանակ, աներն են քանդում: Այս մտքի շատ են տանջուել չը ծնուած Գառարներին վերայ վայ տալով:

Այս առակը գրեթէ ընդհանուր է բոլոր հայ գաւառներին, այս տեղ տպագրում ենք տրապիզոնցոց բարբառով: Տրապիզոնի բարբառով արդէն իսկ բաւական նմուշներ տպուեցան «Արարատի» մէջ: Այդ բարբառն ունի թէ ձայնական և թէ ձևական տարբերութիւններ: Բարբառիս հետեւեալ յատկութիւնների վերայ եթէ մի քիչ ուշք դարձուի, դիւրին կը լինի հասկանալը:

Տրապիզոնի բարբառում « ձայնը յաճախ օ-ի է փոխուում: օրինակ՝ մօնչ=մանչ, ճօնփայ=ճանփայ, տօմ=տամ, գօմ=գամ, օնուչ=անուչ և ըն: Ու ձայնաւորը փոխուում է «-ի օրինակ՝ ուչ=ուչ, է ձայնաւորը է. օր. միծ=մեծ:

Բաղաձայններից ը ձայնն է, որ կամ կորչում է (օ=որ) կամ շ և յ փոխուում: օրինակ՝ էհայց=եհարց, քույն=քուրն, մաշգ=մարգ, էշտօմ=երթամ և ըն:

Ձևական տարբերութիւններից գլխաւորն է նախ՝ բայական—«շ վերջաւորութեամբ ձևերը. օրինակ՝ ծիծղուշ, գատուշ, բերուշ, վէլուշ, այսինքն՝ ծիծաղելով, գատելու, բերելու, վայելով և ըն. երկրորդ՝ պէք է կոչուել բայական մասնիկներն զրուում են բայի վերջն և պիտին դառնում է— էպէ, օր. չը գօմիտի=չը գամ պիտի, լցուիր կու=կը լցուիր: Բարբառիս այլ յատկութիւնների մասին տեղը չէ՝ այստեղ խօսելու ուստի զանց ենք առնում: առանձին ուշադրութիւն դարձնելով ԻնՅՅ՝ հարցականի վերայ, ուր շ բաղաձայնը դարձել է ց, այս էլ արդեօք յունարէնի ազդեցութիւնը չէ:

Ն. Բ.

ՀԱՅ ԳԱՍՊԱՐԸ՝

Վեր չկեր, պառաւ մը կեր, իսա պառաւն ունիր մէկ մօնչ՝ էրկու աղջիկ տղայ:

1. Հայ ժողովրդեան մէջ ընդհանրացած առակ մ'է այս, այլ ևս այլ կերպով կը պատմեն, իսկ ոմանք Գասպարի փոփոխարէն Վերակոս: Ըստ Հայաստան այս նոյնը կը պատմուի քիչ խաթանք եւ Գիգոյ անուն կտան:

Իսունք էմօն (այնպէս) աղքատ կըլին օ ինչիկ մը (բան մի) ունէին ուչ, պիթուն պիթունէ (բուրովին) աչառ մը ու կով մը կունենօն, էլ հալ (վիճակ) ու մալ ունէին ուչ:

Մօնչը էլ խտրէ (ապրուստ) ընուշի ումուտը (յոյսը) կտած՝ ասաց ուր մօրը—Քա, նէնէ, արօլ էրէ (թոյլ տուր) էշտօմ՝ ղուրպէթ (պանգխտութիւն), դատիմ կըլլի էօր քիշ մը փարայ մարայ դազանմիշ (վաստկիմ) ըլլիմ, առնում ու գօմ, բէլքի (թերեւ) մեղիկի պիտու բօնիրը առնունք, ինա մէկէլ աշըռու հետ չիֆտ (ղոյգ) մը տիւղմիշ ընկը ու բաշլայինք այտ (արտ) քշուշի, ինչաք յիբ էսմօն նաշար ապրինք պիտի:

Էս մօնչու մէրը ու էրկու քուրը քիշ մը խըլառ էին, աստին (ասացին) մօնչուն:

— Գնա, ամմա էգուց արի, էգուց դաս ուչ նա մէկէլ օր արի:

Մօնչն է, իգա խըլառներուն վրայ ծիծղուշով էլաւ, ընկաւ ճօնփայ ու փնաց, շատ քիչ գնաց Աստուած գիտէ, քաղաքի մը ըռաստ էկաւ ու ձեռք էզարկ դատուշի (աշխատելու), Գատեցաւ, դատեցաւ, էփէյիճէ (բաւական) փարա էլից ուր ճէպը, ինքն իրեն ասաց՝ քիշ մէլ կնօմ, ինչիկ մէլ դատիմ, խայճիմ (ծախսեմ), բօն մ'էլ աւելցնիմ, տօնիմ տօմ թագաւորի խարճ (տուրք):

Հոն մնաց վից օխտ օմսու չաք (չափ), դազանմիշ էղած փարէն առաւ, դայձաւ յիտ ուր տուներ:

Էս մօնչու օնունք Վիրակոս էր, էրկու քուրը ու մէրը իսա տեղէն, ինա տեղէն բօն մօն ժողուէին ու ապրէին կու, հաւան (օղի մէջ) բռնէին ու թաւան (տապակի մէջ) կուտէին, իրենք էլ հիտար խըլառ խըլառ խորաթէին կու (կը խօսէին):

Վիրակոսի միծ քուր օր մը ինցօ էղաւ, էղառ տէստին (կուժ) ուսը, գնաց շէշմէն (աղբիւր) ջուր բերուշի, տէստին էգիր օլուխին (ծորակին) տակ. ջուրը մէկ թարաւէն լցուիր կու, աղջիկը մէկ թարաւէն կաշէր հոն էղած տօնձի ծառին ու ինքն իրեն միտք կընէր, աշից ծառի փթած ճուղքերուն պիրլանպիր (յանկարծ) էղայկ ծունկերուն, էլաց ու ասաց:

— Վախ գիտի վախ, եիս էշտայի մաշղու, ինձիկի ըլլիր մօնչ մը, օնունք գնէի Գասպար, Գասպար մեծընար, զրկիցներու մօնչերու հիտ խաղէր, հիտարը իգա տեղ գէին, իգա փթած ծառի, վրան էլլէին, ծառի ճուղքը փետուիր, Գասպար ըզնիր

1. Տրապիզոնի գիւղերու մէջ իբր թէ ծառից ընկած է, իսկ Հայաստանի մէջ տեղ տեղ լսած նմ կամրէից ընկած ու մնած:

տակը մեռնիր, հասկա իմ բօնը ինցօ կրլլիր, վայ կիտի Գասպար, վայ, քէօրնար, քու մօր աչքեր, էդմօն օր տեսնէիր ուչ, Գասպար մեռնի, եհս ինցօ մէր ըլլիմ—իտի էօր լօմ ուչ, ասաց ու պաշայից ծունկերուն զայնուշի ու հընկո հընկո լացուշի ու վէյուշի:

Մի՞ծ քույնէ, թող էնտեղ վէյէ, պզտիկ քույն կաշէ էօր քուրը եկաւ ուչ, էշտօմ աշիմ ինցօ էղաւ քույս, ասաց, գնաց օր քուրը վիրս վիրա (արագ արագ) ծունկերուն զայնէ, կուլայ, թռաւ ժըմնից քուրօջ, էհայց (եհարց):

— Մէռնիմ քեզիկի, քույս, ինչ կայ, էդ ինչ էղած ունի:

— Քէօռնար քու քուրօջ աչքեր, եհս էշտայի մաշգու, ինձիկի ըլլիր մօնչ մը, օնունը դնէի Գասպար, իմ Գասպարս մի՞ծնար, զրկեցնուն մօնչերնուն հիտ գէր իդա տեղ խողեր, Գասպար էլ—լէր իդա ծառնիվիր, ինա փլթած ճուղքը բռնէր, ճուղքը փետուիր, Գասպար ըղնիր տակը ու մեռնիր, վայ, քէօռնար Գասպարի մօր աչուին՝ հասկա եհս Գասպարի մէրը ըլլիմ Գասպարի հօմար լօմ ուչ, վո՞վ լայ պիտի, վայ Գասպարս, վայ, մեռնիր քու մէր իդա օրը տեսնէր ուչ, դուն էլ ինցօ մօր քուր ըլլիս՝ լաս ուչ:

Իսա դիր էն մէկէլ քույն էլ ույմիշ (յարմարիլ) էղաւ ինուր պիթուն գեղացիք մէկտեղուեցօն, կաշէին, հայցնէին կուլթէ ինցօ բօն է, Օղատար (այնչափ) մաշգ եկաւ օ հասպը չկէր, իսունց զապալուխին (աղմուկ) իդունց մէյն էլ եկաւ աշից զապալուխին, օկոնը էրիդ ուր աղջիկներուն, ասաց:

— Իդա ինչինէ, ճունը եկաւ իմ գլխուս, արևուս, ինչ էղած ունի էօր իդունը կուլօն, ճըղքից, օնցաւ, հասաւ աղջիկներուն քով, ինչինէ, ինչ էղած ունի ձեպիկի, էհայց մէր:

— Ինչ ըլլի պիտի, ասաց պզտի աղջիկը ուր մօր, քույս գնացած է մաշգու, կարգուած է, ուրին մօնչ մը էղած է, օնունը դրած ունի Գասպար, Գասպար մեծըցած՝ զրկեցնուն տղոց հիտ խաղալով եկած է իդա տեղ, էլած է իդա տօնձի ծառի վրէն, ճուղքը փետուած է, Գասպար ընկած է տակը ու մեռած է, ապա եհս լօմ ուչ, վո՞վ լայ պիտի, քէօրնար Գասպարի մօրքուրին աչուին, իդա օրը տեսնէր ուչ, դուն ինցօ մօմ ըլլիս էօր Գասպարի հօմար լաս ուչ:

Իսունց մէյն էլ էդ խլառ աղջիկներուն հիտ պաշայից վէյուշի ու լացուշի:

Էղօն իրեք հոգի, ձէն ձէնի տուին ու լացին, «վայ Գասպար, վայ Գասպար, վայ Գասպար» էմօն էղաւ էօր պիթուն աշխարք թափեցօն, էկօն սէյիրի, Գեղացիք ժողուած՝ եկած կաշէին թէ իսա

ղանայախլիքը (տկար կանալք) ինցօ ըլլին պիտի, պաղին էլ գիտէին ինցօ մաշգ ըլլուշին, մէյտըցնէին կաւ (ծաղրել, հայհոյել), մէկ քօնիին էլ ծիծղուշով բերօնը բաց մնացած էր, հօն կողնած կաշէին էօր իդունց գլխուն օյին մը խաղօն, էմօն տուն էշտօն, գեղացի մը էս պառուռ ձեռքէն բռնից ու ասաց:

— Մօրքուր, գիտիս ինչ կայ, եհլ վիր քեզիկի ասիմ:

— Հա, ինչ կայ, ինցօ արօլ էնիմ Գասպարը, էլլիմ վիր, քէօռնար Գասպարի մօմօւ աչուին, իդա օրը տեսնուր ուչ, ասաց մէմէլ ու էգարկ ծունկերուն, գլխուն մաղիքը փետեցին լցին վէր, քաշից ուր ետին (օձիք) պատուից, էլ ինչ ասիս էօր էրաւ ուչ, հէօրիւր հէօրիւր կուլայ, հա՛ կուլայ:

— Հօրքուր, եհլ իդա աղջիկները առ ու գնա տուն, հերիք է խլըռու լօմնի իդա տեղ եզի պէս բոռէք, ասաց մէկ ուրիշ մաշգ:

Չարէ կրլլի, պառաւր ուր ձէն դահա աւելցուց:

— Քեռեկին, Գասպարի մէրը շուն ըլլի, ե՞րբ գնաց մաշգու, կարգուեցաւ, մօնչ էղաւ, մեծըցաւ, էկաւ իդա ծառէն վէր ընկաւ, մեռաւ, ասաց մի ուրիշ գեղացի:

Մէկ խելահաս գեղացի աշից էօր ինչ աստին պառուռ, գլխուն մէջ մտաւ ուչ, միտք էդիր էմօն ինչի մ' ընէ էօր, էլլին էշտօն:

— Հօրօրկին (հօրեղբոր կին), ասաց, աշէ, քեզիկի պէտքը բօն մը ասիմ ու Գասպարի հոգին հոգու հաց ունենայ ուչ ինցօ կրլլի, թեղ տուն գնա՛, աչառը մօշթէ, տէրան (քահանայն) բիր, թող կաշգայ, Գասպարի հոգուն հաց տուր, էօր Աստուած օղորմի ասինք Գասպարի հոգիին ու էշտօնք:

Իսա խորաթման էդ պառուռ գլխուն մտաւ, էղառ աղջիկին, վէյուշով տուն գնաց, գետին էղարկ ձէյրօնը (աչառի անուն), մօշթից, լըճից կաշին վրայէն, էլից ճուլը (մեծ պղինձ), էփից, ձէն էրիդ տէրային ու գեղացիներուն, էկօն, ժողուեցօն պառուռ տունը, տէրան օրթնից, էմեն մաշգիկ մէկ տեղուեցօն, նստօն եղոտ միտք կերօն, էլօն վիր, միտք էրին՝ էսմօն հոգու հաց էմեն դարպա ըլլիր, միր փոյն եղոտիր:

«Աստուած օղորմի Գասպարի հոգուն» աստին էօր, էշտային պիտի, մէ մէլ տեսար էօր պառուռ տղէն Կիրակոս զուրպէթէն դայձաւ, էկաւ, օտքը շեմէն նիս էդիր չէզիր՝ տեսաւ զապալուխը, էօր «Աստուած օղորմի» ասուշով կեշտօն:

Կիրակոս թռաւ նես նեն (այս այն կողմ) սիտը թըրիտաց թէ վո՞վ մեռած ունի, աշից իսա ինա տեղ, տեսաւ մէյն էլ, էրկու քույն էլ հօն ին, աշ-

ուրն կաճութիւն (կը ճմռնէ, տորոնէ), փաթուռի կու իգունց, կասէ.

— Նէնէ, եիս կաշիմ էօր միր անէն պիթուռն սէլամէթ ին (ողջ), էս ի՞նչ բօն է, իսա զաւապալուիր ի՞նչին է, ո՞ւմ հօմար «Աստուած օղորմի» կասին.

— Մատաղ ըլլիմ քեզի, Գասպարի հօմար.

— Ինցօ՞ Գասպար, եիս օր գնացի Գասպար չկէր.

— Հասպա չասիս էօր մեծ քույր գնաց մաշղու, մօնչ մը եղաւ մեծըցաւ . . . մեռաւ.

— Մի՞ծ քոյս եի՞ր գնաց մաշղու, եի՞ր տղայ եղաւ, եի՞ր մեծըցաւ, եի՞ր մեռաւ.

— Էս օր.

— Էգմօն խըլառ խըլառ մի խորաթիր, նէնէ, էս օր մաշտու գնաց, էս օր տղայ եղաւ, էս օր մեծըցաւ, էս օր մեռաւ. իգա ի՞նչ խըլառութիւն է, ինչի մը հասկընալ չիմ իգա ձիր խորաթուշէն.

Գուն ինչիկ հասկննալ մի, եիս ձէյրօն էլ մոշթեցի, հոգու հաց տուի.

— Էդ ի՞նչինէ կասիս, նէնէ, սահիհ (ճիշդ) կասիս թէ շախա (կատակ) կընիս, իգմօն բօն վո՞վ տեսած ունի, շօն լակոտի օնունը Գասպար գրած ունիք էօր միդ մուիր օնցընիք պիտի.

— Է՛յ, շատ խորաթիլ մի, ձէյրօն մոշթէի ուչ էօր Գասպարի հոգին եշտէր կոյսուիր, ձէեւնեմ թէ ձէյրօն չկայ.

— Քա նէնէ, մէկ ձէյրօն կէր, էն էլ չորլանմիշ եղած ունիք. էիս հիմի ինցօ՞ ընիմ, ում քով եշտօմ, իմ մէկ ումուտս ձէյրօնն էր.

— Շատ խորաթիլ մի, ձէյրօնի ցաւիս, հասպա Գասպարի հոգի՞ն.

— Գասպար նիւր (ուր) է էօր հոգին նիւր ըլլի, իգա ի՞նչ խլառ, խլառ խորաթուշ է, եիս էլ կէշտօմ, ձէհնեմ թէ միր տունը քահուի կու.

— Գրողին բերօնը եշտաս ու դառնաս ուչ, նիւր կեշտաս գնա՛.

— Ա՛յ, նէնէ, օտքս նիս գնիլ չիմ կեշտօմ, ինչաք ձեղիկի լօմօն խըլառ գտնում ուչ, տուն չցօմ իտի՛ (չը գամ պիտի) ասաց ու ընկաւ ձօնփա ու գնաց, էլ եիտ աշից ուչ.

— Էշտա՞ն ու դառնա՞ն ուչ, ասաց մէյն.

Կիրակոս ձօմիկէն եգիր ուր առաջ ու գնաց. հեմ կեշտուր, հեմ միտք կընէր, իսա ինցօ՞ բօն բռնած ունին մէյն ու քուրբուր. եիս էլ մօն գօմիտի աշխարքը, աշիմ թէ իսմօն խըլառ էլ աշիւրքին մէջ գտնուի՞ կու.

Կիրակոս շատ մօն եկաւ, շատ աշխարք տեսաւ, գնաց հեռու հեռու քաղաք ու գեղ, կենէ ուր մօրը պէս տեսաւ ուչ, Կիրակոս կողնիլ չի, գիշեր ցորեկ օտվընեղով ձօնփէն չափէ կու.— ի՞նցօ իմ մօյս պէս մէկը գտնում իտի կասէր.

Շատ քիչ գնաց, բրաստ եկաւ մէկ տօն՝ իսա տունը ցախուտի (անառ) մէջ էր, դաղրած էր ու ծարաւ. օնթութիւն էլ առած ունիր ուրին, օտքը դռն շեմէն նիս եգիր, եղարբայչը, խմից, օ՞ն երաւ, դայձաւ տօն կնկօն ասաց.

— Արուլա, ինձիկի ինչիկ մը կուտա՞ն, ուտիմ օնթի եիմ.

— Գուն ի՞նչ մաշղիս, նիւր տեղէն դուգաս, նիւր կեշտաս.

Ձեհնեմին օխտը պուճախէն (դժողքի եօթ անկիւնէն) կուգօմ փույս օնթի է, հաց տուր ուտիմ, եշտօմ փույս դայտակ է, հասկնցար, օտքի վրայ կողնուշի (կանգնելու), խորաթուշի վախտ չունիմ.

— Մատաղ ըլլիմ քեզիկի, աղբէր, ձեհնենեմէն կուգաս, իմ Գասպարէն իսպար ունիս, Կիրակոս ինքն իրէն ասաց՝ ահա դատյ մօրս պէս.

— Հա, իսպար ունիմ, ասաց Կիրակոս, քովէն կուգօմ.

— Իգա վից տարի է իմ Գասպարս մեռած է, ի՞նցօ է.

— Ինցօ՞ ըլլի պիտի, պէտք է, օնթի է. հեււա քաթա կուզէ, էս տարի էլ ձմեռն շատ էր, հալուընին կուզէ.

— Իսա խելահաս կնիկը վիթթուշի կու, Կիրակոսի հօմար կեփէ ձուածեղ, մեռած տղին հօմար էլ շինէ կու հելվա, քաթա.

Կիրակոս օնթի էր, իգունը ինցօ պէտքը հօմէինկու, շատ վախտ էր էսմօն ուտուշի բօն տեսած չունիր, հիմի գիտիս թէ ինցօ փշտուճը զայնէ կու ձուածեղին մէջ հաւկիթի ձերմակնու խորիսը մէկէն նետեր կու բերօնը, օնծօմկ կուլ կուտէր.

Կերաւ կշտացաւ, եղար հելվա քաթան, Գասպարի հալուընին, ընկաւ ձօնփա. քիչ մը տեղ գընաց, միտք էրաւ, եիս խելառ իմ անձախ իմ մօր լօմօն մէկը գտայ, դառնօմ ինչիք մէկ վիտիմ Գայձաւ եիտ ասաց.— Մօրքուր, միր տօնը հայտնիկ կայ, ձիր իշու քուր կարգինը կու, ձիր էշը տուր տօնիմ էն տեղ թող զգմէթ ընէ (ծառայէ), Կնիկը ինջաւ կուեգուռը. էշն էլ ացգրեց ու երիգ Կիրակոսին.

— Էշը հայտնիկ կեշտայ, պէտքը հալաւ պէտք է, ասաց Կիրակոս.

— Հասպա ի՞նցօ ընիմ, միր էշը հալաւ չունի.

— Ի՞նցօ ընիս պիտի, քու հալաւնին բիր.

— Կըլլի.

— Ինցօ՞ չըլլիր, կըլլի, եղն էլ վրէն կը պաղի, Կիրակոս ընկաւ ձօնփայ, էմեն բօնիւրը բէյցուց իշուն, ինքն էլ խաղ ասուշով կեշտէր, Կէշտէր, կէշտէր, պագի պիր եիտ եիտ կաշէր.— չըլլի տօնը մի՞ծը գայ, ուր ձեռքէն առնէ.

Պօնցնի մէկ սահամ խուր վրայէն էս կնկօն մաշգը այտէն տուն դառնայ կու, կնիկը կասէ մաշ-
դուն:

— Հասկնցար ինչ էղաւ:

— Ի՞նչ էղաւ կնէ: քաւ խրլառ կնիկ:

— Միւր Գասպարէն խապար առի:

— Ի՞նչ խապար: Ի՞նչօ է:

— Պէտք է (լաւ է) չեղիւ քաթա ուզած էր, իսա ձմեռ ցուրտ էղած ունիր, հալուընին էլ տուի:

— Կնիկ, խեղառիս, ի՞նչ կասիս, ինչու տուիր, ո՞ւմ տուիր:

— Մաշգ մը էկած ունիր, զրկեցի գնաց:

— Կնիկ, քեզի խափեց, միւր տունը քակեցիր, ինչու տուիր:

— Օհօ, դուն գիտիս թէ սալտէ հալուընին տուած ունիմ:

— Ուրիշ ի՞նչ տուած ունիս:

— Ի՞նչ էլ տուած ունիմ:

— Ինչու:

— Իշու քուր կարգէին կու, էղառ գնաց:

— Խելառ կնիկ, էդ ի՞նչ բօն էրած ունիս:

— Էշը հայսնիքի հալաւ չունիր, իմ հալաւ-
նին էլ տուի:

— Տահա ի՞նչ տուիր:

— Տահա, էղար խոգուս գնաց:

Տօն տէրնէ ացգրեց ձին, նետվեցաւ վրէն ու քշեց գնաց. էմօն թոցուց ձին էօր, հա Կիրակոսին հասնիր պիտի. Կիրակոս երտ աշից օր, մէկը ձին թոցընէ ու կուգայ, Կիրակոս էշը էղար, ինջաւ ձիւնիվէր, պարկեցուց, օտվին կապից, էլաւ ձօն-
փու վրէն կնէն ուր ձօնփու հիտ կեշտէր օտօնց երտ աշուշի, ուր այջին կաշէր ու կեշտէր:

2Իաւորը Կիրակոսին ժմնից, ասաց:

— Իդա տեղէն մաշգ մը իշով օնցաւ:

— Հա, օնցաւ:

— Թեղ կայնոմ ժմնիլ:

— Չէ:

— Ի՞նչօ թէ չէ:

— Ին գետնի վրայ քելե կու, ունի էրկու օտք, կընէ մէկ, էրկուս, մէկ, էրկուս ու կեշտայ. քու ձին ունի չիւյս օտք, կընէ մէկ, էրկուս, իրեք, չիւյս ինչաք դուն չիւյս ընիս, էն մէկ էր-
կուս կասէ ու կօնցնի քեզիկի, ինչիւր վէր, ձիդ տուր ինձիկի, դուն էլ էն մաշգու լօմօն մէկ էրկուս էրէ ու գնաւ ժմնէ:

Կիրակոս ձին էլ էղար, գնաց էշը ացգրեց, ու-
րիշ ձօնփով մը քշից գնաց, Գնաց գնաց օնթե-
ցաւ աշից խոգուս ինդուս տեսաւ հեռուն կաղնուտի

օրքը (ներքեի կողմ) մաշգ մը լուծ կընէ, շիտակ շրտ-
կուի կեշտայ ինուր քով, բարեւ կուտայ, կասէ:

— Ահա, իդա ձին մէկ կուշ ապուրի ծախիմ
կու, կառնիս:

Մաշգը իսա խօսքն էօր լսից, խեղքը գլխէն
թաւ գնաց, ուր տղան տուն զրկից, — Տղայ,
թեղ գնա մոյդ ասէ, օր ճուկը վրան գնէ, արմա
էփէ. մօնչը գնաց, ինքն էլ քիչ մը մնաց՝ գնաց
տուն, — Քա կնիկ, թեղ էրէ, ի՞նչ կընիս, կուշ մը
ապուրի ձի մը առած ունիմ:

— Քա մաշգ, շատ պէտք էրած ունիս, երտ
էլ հեղնում կեշտում քաղաք:

— Քա կնիկ, հեղնուշի վախտ չէ, թեղ էրէ,
դուն արմա էփէ, երտ էլ էշտում մտուր շինիմ:

Կնիկը ապուրի դատիր կու, ինքն էլ մուսուրքի,
մուսուրքի մէջ տեսաւ սուրուիք քար մը, միտք
էրաւ թէ իդա ձիուն զուխը քուրի՝ ցաւցընէ պի-
տի, դէդ փետից հօնելու, մէմէլ տեսար օր պատը
քակուեցաւ՝ ինջաւ ցած, Մաշգնէ, դէպ արու էրիդ,
մէկէլ պատի մէջ մուրքը շինից, էկաւ էղար կուշ
մը ապուրը գնաց այտը. աշից օր նէ ձի կայ,
նէ ձիու տէրը, մէմէլ կաշէ է օր ուր երկնին էլ հօն
չին, Մօն էկաւ նես նեն, տեսաւ, օր արօրի ծէրը
կողնեցուցածին վիր, ծէրն էլ կողոզ մը կուղի (քակոր)
կայ, էս մաշգը դէս օր տեսնու կու, շաշմիշ կըլլի,
միտք ընուշով կառնու հարօրը, տուն կուգայ:

Կնիկը ցախաւիլը առած, գնացած ձիուն տա-
կը հոշթած մուսուրքը էշդ (յարթ) լցած էր, ուր
մաշգուն տեսածին պէս ասաց. — Ի՞նչ է ձինը:

— Քա կնիկ, ձիու տէրը մաշգ չէր, հրշտակ
էր. միւր եղնին էլ տարած ունիր:

— Ի՞նչ տարած ունիր:

— Երկնիքը:

— Ինչ գիտիս օր էրկնիքը տարած ունի:

— Երօրի ծէրը էրկնիք անկուած էր, եղնին
էրկնիք էշտալիքէն կուղած էին, կողոզ մը կուղի
էկած ընկած էր արօրի ծէրը:

Իսա մաշգը օֆ էլ էրաւ ուշ, ինուր համար
օր հրշտակը տարած ունիր:

Ամա միւր հրեշտակ Կիրակոսը էմօն չուխտ մը
երիզ ձեռք էրիւր էօր ուրեք գանուիլ չիւր, էղար եղ-
նին էլ գնաց տուն, տեսաւ մէրը, ասաց:

— Ինէն, իդա մալը ձեղիկի լօմօնող մաշգիկ-
ներէն առի, ինչաք ձեռք ձգեցի, հոգիս բերօնս է-
կաւ, խելահառ էղիւր, մէմէլ Գասպարի օնուն տաք,
ձիւր զուխը ճըլլիմ կու, հա:

Ս. Հայկունի.

